

**Η συμβολή της Εκκλησίας
στην ευαισθητοποίηση των παραγόντων διαχείρισης
των προβλημάτων των νέων¹.
Του Επισκόπου Μεσαορίας Γρηγορίου**

Θέλω, ευθύς εξαρχής, να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου για την πρόσκληση να παραστώ και να είμαι ένας εκ των εισηγητών του ΚΗ' Συνεδρίου της Χ.Ε.Κ.Ε.

Η συμμετοχή με εισήγηση σε Συνέδριο είναι ευκαιρία και πρόκληση για το μελετητή να ερευνήσει τα πράγματα και να αναπτύξει προβληματισμούς και να εξάγει τα δικά του συμπεράσματα ενώπιον ακροατηρίου, σύμφωνα με τα τρέχοντα ζητήματα που αφορούν το κοινωνικό γίγνεσθαι, και να διαλεχτεί με τους συνέδρους.

Το ακροατήριο, άλλοτε είναι πολύ ειδικό και άλλοτε ποικίλλει, ένεκα διαφορετικών ειδικοτήτων. Νομίζω στη σημερινή μας σύναξη συμβαίνει το δεύτερο. Και τούτο εξηγείται και από τον σκοπό της ιδρύσεως της Χ.Ε.Κ.Ε. Με τα ετήσια Συνέδρια απευθύνεται σε ειδικούς, αλλά και στο ευρύτερο κοινό. Ταυτόχρονα, συνδέει αρμονικά τα μέλη της, τα οποία προέρχονται από διάφορα επιστημονικά πεδία. Συνεπώς, έχει την ευχέρεια να αγγίζει με επιτυχία θέματα που ενδιαφέρουν ευρύτερα την κοινωνία των πολιτών και την καθημερινότητα των ανθρώπων.

Οι λύσεις ή καλύτερα οι προτάσεις για λύση των ζητημάτων και οι δρόμοι που ανοίγονται είναι κάτω από το πρίσμα της πορείας ζωής που εκφράζεται δια της εφαρμογής του ιερού Ευαγγελίου και της καθόλου Παραδόσεως της Αγίας Ορθοδόξου Εκκλησίας.

¹ Το παρόν κείμενο είναι εισήγηση του Επισκόπου Μεσαορίας κ. Γρηγορίου, στο ΚΗ' Συνέδριο της Χ.Ε.Κ.Ε, στη Λευκωσία, την Κυριακή 19 Ιανουαρίου 2014.

Με τα επιστημονικά συνέδρια η Χ.Ε.Κ.Ε. απαντά σε πολυσήμαντα και επίκαιρα θέματα, για τα οποία συζητά με τόλμη και προσφέρει τροφή για περαιτέρω προβληματισμό σε ουσιώδη ζητήματα, όπως το σημερινό. Δηλ. την ανάγκη για εξεύρεση τρόπων ευαισθητοποίησης και συστράτευσης των γονέων, της οικογένειας, των διδασκάλων, του σχολείου και άλλων παραγόντων της κοινωνίας στην αντιμετώπιση των πολλών και ποικίλων ζητημάτων αγωγής, και ασφαλώς όχι μόνο, που αφορούν σήμερα τους νέους της πατρίδας μας.

Επιτρέψατε μου να ομολογήσω ότι αυτή την αντίληψη άρχισα να τη διαμορφώνω με την παρακολούθηση των Συνεδρίων της Χ.Ε.Κ.Ε., σχεδόν από την ίδρυσή της. Παρά το κοινότυπο της εικόνας, που μόλις περιέγραψα, χαίρω που σήμερα μου δώσατε την ευκαιρία, με τη χάρη του Θεού, να εκφράσω και δημόσια τη σκέψη μου.

Έτσι, λοιπόν, εάν υπάρχει κάτι που θέλω να κρατήσετε σήμερα από εκείνα που θα ακουστούν στα επόμενα λεπτά, είναι μόνο μια λέξη: Αντίσταση σε όλα εκείνα που αναστέλλουν την πορεία μας προς τα εμπρός!

Το δικό μου θέμα πιστεύω ότι έρχεται να αγκαλιάσει όλα όσα ακούστηκαν από τους εκλεκτούς ομιλητές που προηγήθηκαν, την κα Κλαίρη Αγγελίδου, πρώην Υπουργό Παιδείας, και τον Καθηγητή Δρ. Παύλο Κυμίσση. Διότι όσα ακούσαμε είχαν το άρωμα της αγάπης, της εμπιστοσύνης και της ευαισθησίας ενός χριστιανού, ο οποίος πιστεύει στον Ιησού Χριστό και προσπαθεί να βιώνει το θέλημα του Θεού, σύμφωνα με το ιερό Ευαγγέλιο, στοιχεία απαραίτητα και τα οποία συμβάλλουν τα μέγιστα και θα πρέπει να διακατέχουν τους ευαισθητοποιημένους παράγοντες διαχείρισης των προβλημάτων των νέων. Όταν αναφέρομαι σε παράγοντες, εννοώ κυρίως τους γονείς-οικογένεια και το διδάσκαλο-σχολείο όλων των βαθμίδων.

Στο προκείμενο μας ενδιαφέρει, και ασφαλώς αναμένει κανείς να ακούσει, το πώς συμβάλλει η Εκκλησία στην ευαισθητοποίηση των παραγόντων διαχείρισης των ζητημάτων που αφορούν τους νέους.

Όπως είναι γνωστό, στον όρο Εκκλησία προσδίδουμε πολλές ερμηνείες, όπως ναός, διοίκηση, ιεραρχία, «κιβωτός της σωτηρίας», «Ίατρειον πνευματικόν»²,

² Ιωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τὴν Γένεσιν, Α': PG 53, 22.

«διδασκαλεῖον»³, πλήρωμα των πιστών, σώμα του Χριστού⁴ παρατεινόμενο στους αιώνες η Εκκλησία. Οι όροι αυτοί φανερώνουν ότι δρα με στοργή, κατανόηση και, επιστέγασμα πάντων, με αγάπη προς τον άνθρωπο. Για το Χριστιανό πηγή όλων αυτών των αγαθών, με κορυφαία την αγάπη, δεν είναι άλλη από τον Πανάγιο Τριαδικό Θεό. Σύμφωνα με τον Ευαγγελιστή Ιωάννη «ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν»⁵.

Η συμβολή της Εκκλησίας κινείται στη σφαίρα των πνευματικών, αλλά και των υλικών στοιχείων, γιατί, σύμφωνα με το Γρηγόριο Νύσσης, ο άνθρωπος είναι «μεθόριος»⁶ του πνευματικού και υλικού κόσμου. Η χρήση όλων των μέσων της θείας χάριτος είναι απαραίτητη για να ευαισθητοποιήσει, να προξενήσει πρώτα την ενδοσκόπηση, την αυτοκριτική ή με άλλα λόγια την «αυτομεμφία», για την οποία μιλούν οι ασκητές της Εκκλησίας. Με προοπτική όλα αυτά να συμβάλλουν στη μεταμέλεια και την επιστροφή στους πατρικούς κόλπους, χρειάζεται συστηματική προσπάθεια για αποφυγή των λαθών του παρελθόντος και να διανοίγεται προοπτική ενός ελπιδοφόρου μέλλοντος για τη νεότητα και την ανθρωπότητα εν γένει.

Επιπρόσθετα, προσευχόμενη η Εκκλησία, διακαώς επιθυμεί την ενδυνάμωση της διάθεσης για εγρήγορση και εντατικοποίηση του αγώνα για την απόκτηση των αρετών. Ακόμη δια των λειτουργιών της, και να μου επιτραπεί να σημειώσω εδώ ότι επιμελώς δεν αναφέρομαι σε «εκπροσώπους της Εκκλησίας», αλλά σε λειτουργούς, διότι κληρικοί και λαϊκοί που διακονούμε στην Εκκλησία είμαστε λειτουργοί, είτε λειτουργοί και οικονόμοι των Μυστηρίων του Θεού, δηλ. της ειδικής ιεροσύνης⁷, είτε ευρύτερα ως Χριστιανοί προσφέρουμε έργο χάριν των ανθρώπων, δηλ. της γενικής ιεροσύνης, «βασιλείον Ἱεράτευμα»⁸. Καλείται, λοιπόν, η Εκκλησία να πλησιάσει τους ανθρώπους και να τους υπενθυμίσει ότι η Εκκλησία είναι μητέρα και ότι η

³ Ιωάννου Χρυσόστομου, Περί τοῦ μή δημοσιεύειν ..., Α': PG 51, 353-354.

⁴ Πρβλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Ἐπιστολή ΜΑ': PG 37, 84C : «Πάσης μὲν οὖν Ἐκκλησίας φροντιστέον ὡς Χριστοῦ σώματος».

⁵ Α' Ιωάν. 4, 8. Ο Μέγας Βασίλειος επισημαίνει ότι η αγάπη είναι ανωτέρα όλων των χαρισμάτων. Βλ. Μεγάλου Βασιλείου, Περί Πίστεως: PG 31, 688B-C. Πρβλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Εἰς Γρηγόριον Νύσσης: PG 35, 841A.

⁶ «... ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ δύο φύσεων οὔσα μεθόριος, ὧν ἡ μὲν ἀσώματός ἐστι καὶ νοερά καὶ ἀκήρατος· ἡ δὲ ἑτέρα σωματικὴ καὶ ὑλώδης καὶ ἄλογος, ἐπειδὴν τάχιστα τῆς πρὸς τὸν παχύν τε καὶ γεώδη βίον σχέσεως». Γρηγορίου Νύσσης, Ἐξήγησις εἰς τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων, Ὀμιλία 11: PG 44, 1009A.

⁷ Ο Ιερός Χρυσόστομος υπενθυμίζει ότι ο πιστός «τὰ καθ' ἑαυτὸν μεριμνᾷ, ὁ δὲ προεστὼς τῶν πάντων». Βλ. Ιωάννου Χρυσόστομου, Εἰς τὸ «Ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις...»: PG 56, 276.

⁸ Α' Πέτρου 2, 9.

μεγάλη αγκαλιά της μας χωράει όλους, όταν και εφόσον εμείς θέλουμε και αποφασίζουμε συνειδητά να βιώσουμε τη στοργή και τη ζεστασιά της μητρικής της αγκάλης. Στην Εκκλησία ο άνθρωπος θα βρει την πραγματική ελευθερία, την οποία, σύμφωνα με τον Ιερό Χρυσόστομο, βιώνει «μόνο ό έν Χριστώ ζών», και τούτο διότι «μόνος έστιν έλεύθερος καί μόνος άρχων καί τών βασιλέων βασιλικώτερος, ό τών παθών άπηλλαγμένος»⁹.

Στην πορεία της ευαισθητοποίησης του ανθρώπου από τη μητέρα Εκκλησία, χρειάζεται μετάνοια, κάθαρση, φωτισμός και πνευματική εργασία, κόπος και άσκηση για την απόκτηση των αρετών. Χωρίς κόπο τίποτα δεν κατορθώνεται, παρά το αντίθετο που βοούν οι σειρήνες «του κόσμου τούτου».

Η Εκκλησία από την πρώτη στιγμή της φανέρωσής της στον κόσμο στο πρόσωπο του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού, κηρύσσει τη μετάνοια του ανθρώπου και την επιστροφή στο «άρχαιον κάλλος», με θέληση και ελεύθερη απόφαση, διότι «ή Βασιλεία τών Ουρανών βιάζεται καί βιασταί άρπάζουσιν αυτήν»¹⁰. Το «βιάζεται» δεν αναφέρεται στη Βασιλεία των Ουρανών, αλλά στον τρόπο με τον οποίο μπορεί ο άνθρωπος να γίνει μέτοχος αυτής, της χαράς και της σωτηρίας.

Η ευαισθητοποίηση των ανθρώπων για τα μεγάλα ιδανικά, σύμφωνα με την παγκόσμια ιστορία, άλλοτε μειώνεται δραματικά και άλλοτε αναπτύσσεται παρηγορητικά. Στη δεύτερη περίπτωση ξυπνούν οι μηχανισμοί που έχει ενδόμυχα ο άνθρωπος, με τους οποίους αναπτύσσει την κρίση, την αγωνιστικότητα, την προβλεπτικότητα και πάνω από όλα εφοδιάζεται με τις αρετές της αγάπης και της ταπείνωσης.

Στη Θεολογία μιλούμε για την εξ υποκειμένου και την εξ αντικειμένου σωτηρία. Το θέμα απασχολεί τον Απ. Παύλο στην προς Ρωμαίους Επιστολή, στην οποία αναφέρει ότι «έθνη τὰ μη νόμον έχοντα φύσει τὰ του νόμου ποιή»¹¹. Οι χριστιανοί έχουν την ειδική εν Χριστώ πορεία, δια του Βαπτίσματος και του Χρίσματος. Όλοι όμως οι άνθρωποι από την κατασκευή τους από το Δημιουργό έχουν τη σφραγίδα του Θεού. Άρα η σωτηρία είναι για όλη την ανθρωπότητα.

⁹ Ιωάννου Χρυσοστόμου, Είς τό Κατά Ματθαϊόν: PG 58, 574.

¹⁰ Ματθ. 11, 12.

¹¹ Ρωμ. 2, 14.

Η Εκκλησία, η οποία κατά τον Ιερό Χρυσόστομο είναι «μήτηρ πάντων»¹², καλείται από τη φύση τής αποστολής της, ως μάνα στοργική, να ευαισθητοποιήσει επί του προκειμένου τους χριστιανούς γονείς και την οικογένεια, τους χριστιανούς λειτουργούς της παιδείας και να υποβοηθήσει στην εκπαιδευτική διαδικασία με ποικίλους τρόπους.

Το έργο αυτό θα πρέπει να το επιτελεί η μητέρα Εκκλησία με διάκριση, πρόγραμμα και ένθεο ζήλο, αλλά και οι άλλοι δύο παράγοντες (γονείς - οικογένεια και διδάσκαλοι - σχολείο) να αισθάνονται ότι κι αυτοί με την πίστη τους στο Χριστό, με το ιερό έργο που ανέλαβαν να επιτελέσουν για χάριν των νέων, είναι και οι ίδιοι Εκκλησία.

Ακολούθως θα αναλύσουμε τα τρία σημεία:

A) Με διάκριση και αγάπη. Η Εκκλησία βλέπει τις ανάγκες, τις προϋποθέσεις, αλλά και τη διάθεση των ανθρώπων, γονέων και διδασκάλων, που ο καθένας τους οφείλει να ανταποκριθεί επάξια στο δικό του ρόλο και αποστολή, αναλαμβάνοντας τη διαχείριση των διαφόρων προβλημάτων και ειδικά της αγωγής των νέων. Θα επιτύχει η προσπάθεια αυτή, εάν υπάρχει συνείδηση ότι και οι νέοι είναι μέλη τίμια του σώματος της Εκκλησίας με κεφαλή τον Ιησού Χριστό.

B) Με πρόγραμμα και σχεδιασμό για το μέλλον. Χρειάζεται αξιοποίηση όλης της εμπειρίας των 2.000 ετών της Εκκλησίας εντός του κόσμου. Ταυτόχρονα, χρειάζεται ωφέλιμη χρήση των σύγχρονων μέσων προσέγγισης των νέων, καθώς επίσης και πρόληψης, αλλά και ενημέρωσης των παραγόντων που έχουν την ευθύνη της αγωγής των νέων. Εδώ μπορούν να λεχθούν πάρα πολλά όσον αφορά το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της ανθρωπότητας, διότι είναι γνωστά πολλά από τους ειδικούς παλαιοντολόγους, τους ιστορικούς, τους παιδαγωγούς και τους τεχνολόγους. Η κάθε εποχή έχει να προσφέρει τα δικά της επιτεύγματα. Εκείνο που θέλω να τονίσω είναι ότι η Εκκλησία μεταχειρίζεται όλα τα προσφερόμενα μέσα που προάγουν τον πολιτισμό και καλλιεργούν την προσωπικότητα του νέου ως ψυχοσωματική οντότητα. Δεν περιορίζεται στα εξωτερικά στοιχεία της εποχής. Αντίθετα, τα προσλαμβάνει και τα εφαρμόζει με προοπτική την πρόοδο και την πνευματική τελείωση του ανθρώπου.

¹² Ιωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τό «Εἶδον τόν Κύριον καθήμενον...»: PG 56,97.

Γ) Με ένθεο ζήλο. Εδώ βρίσκεται το όλως άλλο της αποστολής των λειτουργών της Εκκλησίας. Αυτή η ιδιοπροσωπία είναι που κάνει τη διαφορά. Βέβαια, για να την κατανοήσει κανείς, πέρα και ανεξάρτητα από την προσωπική του ηθική κατάσταση, θα πρέπει να βιώσει ως προσωπική εμπειρία τον ένθεο ζήλο παράλληλα με την καθαρή ομολογία της Πίστεως.

Τότε, παρά τα λάθη του ως άνθρωπος που ζει μέσα στον κόσμο, με τον ένθεο ζήλο, την ταπείνωση και την αγάπη στο έργο και την αποστολή της Εκκλησίας, μπορεί να παρέχει την ευλογία και τον αγιασμό στον άνθρωπο.

Έχω τη γνώμη ότι χωρίς τα ανωτέρω που επισημάναμε, θα αποτύχουμε για ακόμη μια φορά. Ίσως κι αυτό ήταν χρήσιμο να συμβεί στο πρόσφατο παρελθόν, μήπως έτσι ταπεινωθούμε, κι όλοι μας επιστρέψουμε «εις εαυτόν». Προς την κατεύθυνση αυτή ας παρακαλέσουμε τον Πανάγιο Θεό να μας επισκιάσει η άνωθεν Σοφία και όχι μόνο η του κόσμου σοφία και γνώση.

Νομίζω είναι αντιληπτό ότι, όταν επικρατεί ο φαινομενικά ένθεος ζήλος, ο οποίος κρύβει επιμελώς τον έσω αθεόφοβο χαρακτήρα, τότε το έργο του ανθρώπου φαίνεται να αναπτύσσεται, να διευρύνεται και ενδεχομένως να γοητεύει, αλλά στο τέλος, εάν έχει την υπομονή κάποιος, κατανοεί την κενότητα των κόπων. Κοπιάζει χωρίς ωφέλεια πνευματική στον εαυτό του και προς τους άλλους.

Εντούτοις, η Εκκλησία με το άρωμα της αυθεντικότητας, της καθαρής σκέψης και το όραμα πορείας μπορεί να συμβάλει σε πολλά επίπεδα, άλλοτε υλικά και άλλοτε πνευματικά. Η Εκκλησία γνωρίζει πολύ περισσότερα από ό,τι εμείς, αφού είναι το όλως άλλο μέσα στο μάταιο τούτο κόσμο. Το δήλωσε με ενάργεια ο ίδιος ο Χριστός «ή βασιλεία ή ἔμη οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»¹³. Και τούτο διότι η Εκκλησία φωτίζεται, αγιάζεται και περιφρουρείται από το Πανάγιο Πνεύμα και όχι «εξ ανθρώπων».

Όποτε, λοιπόν, προσπαθούμε να γίνουμε αρεστοί στους ανθρώπους όχι με ένθεο ζήλο, αλλά με κοσμικό φρόνημα, ματαιοπονούμε. Δε μειώνεται η Εκκλησία, απλώς εμείς εργαζόμαστε χωρίς προοπτική.

Ο άνθρωπος που έχει αυξημένη αίσθηση ευθύνης και καλοπροαίρετα βιώνει τη χριστιανική εμπειρία και Παράδοση της Εκκλησίας αντιλαμβάνεται εύκολα και

¹³ Ιωάν. 18,36

την αγιαστική και φωτιστική παρουσία του Αγίου Πνεύματος στη ζωή του. Αυτός είναι ο αγωνιστής άνθρωπος, που έχει συνείδηση «ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἢ πάλιν πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις»¹⁴.

Για τον πιστό άνθρωπο το σπουδαιότερο παιδευτήριο για την ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του είναι η Εκκλησία. Η κατεξοχήν αγωγή συντελείται μέσα στην Εκκλησία και ὅ,τι την συναποτελεί. Μέσα από την πίστη και την παράδοση, τη μελέτη των ιερών Γραφών και των κειμένων των Πατέρων και Διδασκάλων. Πρωτίστως, μέσα από τη μετοχή του στα Μυστήρια της Εκκλησίας μας, ο άνθρωπος καλλιεργεί την προσωπικότητά του και πολλαπλασιάζει τα χαρίσματα του Θεού, που από την κατασκευή του ο άνθρωπος τα φέρει αποτυπωμένα στην οντότητά του.

Ο Ιερός Χρυσόστομος θεωρεί την αυθεντική παιδεία ως «μετάληψιν αγιότητος»¹⁵. Η παιδεία είναι ιερή υπόθεση. Θα πρέπει ὅλοι οι παράγοντες ἔτσι να την αντιμετωπίζουν, βοηθώντας τους νέους να προχωρήσουν στο μέλλον ευτυχισμένοι και δημιουργικοί.

Χρειάζεται δέος και από πλευράς των γονέων, για να εμφυσησουν διαχρονικές αρχές και ηθικές αξίες στα παιδιά τους από την πρώτη στιγμή που θα δουν το φως του κόσμου τούτου¹⁶. Οι ειδικοί πλέον παραδέχονται ὅτι ο άνθρωπος ἤδη από την εμβρυϊκή του ηλικία αποκτά εμπειρίες θετικές ή αρνητικές, ευχάριστες ή δυσάρεστες.

Είναι σημαντικές οι ευχές της Εκκλησίας, στο Μυστήριο του Γάμου προς τους συζύγους και μέλλοντες γονεῖς: «... δὸς τῇ παιδίσκῃ ταύτῃ ἐν πάσιν ὑποταγῆναι τῷ ἀνδρὶ, καὶ τὸν δούλον σου τοῦτον εἶναι εἰς κεφαλὴν τῆς γυναικός, ὅπως βιώσωσι

¹⁴ Ἐφεσίους, 6, 12.

¹⁵ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τὴν Πρὸς Ἑβραίους, Ὁμιλία ΚΘ': P.G. 63, 205. Η αγιότητα, σύμφωνα με τον Ἅγιο Ἰωάννη το Χρυσόστομο, αποτελεί το πλήρωμα της κατὰ Χριστὸν παιδείας του ἀνθρώπου. Ἀκόμη, ὁ ἴδιος ἱερός Πατέρας, τὴν παιδεία τὴ θεωρεῖ «γυμνασία».

¹⁶ Προτρέπει, με αγάπη τους γονεῖς, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος, πὼς να αναθρέψουν τα παιδιά τους. Γράφει χαρακτηριστικά: «Δέν παύω νά σᾶς παροτρύνω καί νά σᾶς παρακαλῶ καί νά σᾶς ἐξορκίζω: πρό παντός ἄλλου ἀναθρέψατε μέ τόν κατάλληλο τρόπο τά παιδιά σας» (Δ. Ι. Μωραΐτου, Ἰωάννου Χρυσοστόμου {Παιδαγωγικά} περί κενοδοξίας καί ὅπως δεῖ τους γονεῖς ἀνατρέφειν τά τέκνα. Ἐν Ἀθήναις 1940, Βιβλιοθήκη «Παπύρου» 95, 19).

κατά τὸ θέλημά σου»¹⁷. Στη συζυγική και οικογενειακή στέγη, για να επισκιάζει το θέλημα του Θεού, χρειάζεται αρμονία ψυχών και σωμάτων. Χρειάζεται «τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης»¹⁸, ταπείνωση και διατήρηση των διακριτῶν ρόλων ὅλων των προσώπων μέσα στην οικογένεια. Ακόμη η Εκκλησία εὐχεται στους συζύγους και μέλλοντες γονεῖς: «τὴν ἐπὶ τέκνοις χάριν»¹⁹, «καλλιτεκνίαν»²⁰ και «εὐτεκνίας ἀπόλαυσιν»²¹ και οι γονεῖς ζητούν την ευλογία του Θεού και στη σχέση μεταξύ τους και στα παιδιά τους.

Εάν σε κάθε στιγμή της ζωῆς του ἀνθρώπου το καλύτερο μάθημα εἶναι το προσωπικό παράδειγμα²², αὐτό χρειάζεται πρῶτα ἀπὸ τους γονεῖς και κατόπιν τους διδασκάλους και κατ' ἐπέκταση ἀπὸ τον καθένα μας και ιδιαίτερα ἀπὸ εμᾶς τους λειτουργούς της Εκκλησίας. Δεν ἀποποιούμεθα των ευθυνῶν και των ευλογιῶν. Βοηθήστε μας κι εσεῖς με τις προσευχές σας και την εποικοδομητική συνεργασία μαζί μας.

Χωρὶς ἀμφιβολία, ὅμως, για να ζήσουν οι ἀνθρώποι σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, χρειάζεται υπέρβαση του «εγώ» και συνάντηση στο «εμεῖς». Η σχέση των συζύγων, των γονέων με τα παιδιά τους, των διδασκάλων με τους μαθητές και των μαθητῶν με τους διδασκάλους εἶναι μια δοκιμή για αὐτή την υπέρβαση.

Ο κύκλος του κοινωνικού γίνεσθαι, που ἤδη ξεκίνησε μετὰ το 2010 με 2011, μπορεῖ να χαρακτηριστεῖ ὡς σεισμός με συνεχείς και ἔντονες μετασεισμικές δονήσεις. Οι δονήσεις αὐτές ἔχουν ἐκθεμελιώσει στερεότυπα δεκαετιῶν με πολλά «δῆθεν» και υποκρισίες και ἄλλες ἀκαταστασίες. Ὅλα αὐτὰ κούρασαν και σύγχισαν τον προσανατολισμό των νέων.

Πιστεύω ἀκράδαντα ὅτι εἶναι ταυτόχρονα και η ἀνατολή μιας νέας γενεᾶς που τώρα κυοφορεῖται και σιγά-σιγά θα σπαργανώνεται μέσα στα μεταβατικά πλαίσια της εποχῆς μας. Τα ἀποτελέσματα της γενεᾶς αὐτῆς θα φανούν κα θὰ ἀποτιμηθῶν τα ἐπόμενα 30 με 40 ἔτη.

¹⁷ Τό Μυστήριον τοῦ Γάμου, Μικρόν Εὐχολόγιον, Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 2004, ἔκδοσις 16^η, σελ. 111.

¹⁸ Αὐτόθι, σελ. 109.

¹⁹ Αὐτόθι, σελ. 109.

²⁰ Αὐτόθι, σελ. 112.

²¹ Αὐτόθι, σελ. 113.

²² Ο Ἱερός Χρυσόστομος ἐπισημαίνει «Τόν δέ παιδεύοντα, οὐ διά ρημάτων μόνον, ἀλλά διά πραγμάτων παιδεύειν χρή» (Ε.Π.Ε.14,554).

Παρόμοια ζητήματα απασχολούν σε κάθε εποχή τους ανθρώπους, όταν βρίσκονται ενώπιον μεγάλων αλλαγών και μεταβολών των παραδεδομένων. Π.χ. αν διαβάσει κανείς δημοσιεύματα, ακόμη και επιστημονικών εντύπων του 1901 με 1904, θα αντιληφθεί αμέσως την αγωνία, την προσδοκία, αλλά και το φόβο για το τι καινούριο θα εισβάλει στην καθημερινότητα των ανθρώπων του 20^{ου} αιώνα!

Το Millennium το ενθυμούνται οι παλαιότεροι! Η προσδοκία του 21^{ου} αιώνα. Έφερε σχεδόν παρόμοιες εικόνες ζωγραφισμένες στις ψυχές των ανθρώπων, αλλά και στις σχέσεις των ανθρώπων. Ιδιαίτερα στις ψυχές και τους χαρακτήρες των νέων ανθρώπων.

Μέχρι που ήρθαν οι σεισμοί της οικονομικής και ηθικής ύφεσης. Έπεσαν μαζί και τα τείχη των κάποιων «ηθικών αξιών», αφού για κάμποσο καιρό κάλπαζε η υπεραξία του χρήματος και του πάσης φύσεως κέρδους, δηλ. η εν ψυχρώ επιμέτρηση του ανθρώπου με το τι «έχει» αντί του ποιος «είναι». Τότε, η λάβα από το ηφαίστειο της αλαζονείας και της πλεονεξίας, η οποία είναι ειδωλολατρία κατά τον Απόστολο Παύλο²³, χύθηκε παντού καίγοντας τους φαινομενικά πνευματικούς ανθρώπους.

Οι κατά δόκηση πνευματικοί άνθρωποι είτε προέρχονται από τον χώρο της κουλτούρας είτε από το χώρο της Εκκλησίας, και οι δύο έχουν κοινό παρονομαστή το κοσμικό φρόνημα.

Η κατασπάραξη της «πατρικής ουσίας», ως αλαζονική απόφαση, απερισκεψία και πλεονεξία, οδηγεί νομοτελειακά στο χορτασμό όχι από τα ψιχία που πέφτουν από τα τραπέζια των κυριών, αλλά από τα ξυλοκέρατα της απομόνωσης, της εξορίας και της απώλειας της πατρικής οικίας. Δεν παραμένει μόνο ως εικόνα στο ιερό Ευαγγέλιο, αλλά εφαρμόζεται δυστυχώς σε κάθε εποχή.

Το ερώτημα είναι απέναντί μας. Τι κάνουμε τώρα; Όλα τείνουν να μας απογοητεύσουν και αρκετοί αδελφοί μας δεν το αποφεύγουν και φθάνουν στην κατάθλιψη και το θάνατο.

Εμείς προτείνουμε αντίσταση! Ο καθένας από εμάς καλούμαστε να αντισταθούμε, για να γίνουμε καλύτεροι. Αντίσταση απέναντι στις αρχές, τις

²³ Πρβλ. Κολ. 3, 5.

εξουσίες «τούς κοσμοκράτορες τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου»²⁴. Μεταμέλεια, λοιπόν, για τον πρότερο βίο.

Καλείται ο καθένας μας, ως ευαισθητοποιημένος άνθρωπος, να γίνει περισσότερο αυθεντικός, τίμιος και ταπεινός²⁵. Ο λειτουργός της Εκκλησίας, από όποια θέση διακονεί, να είναι όντως λειτουργός των Μυστηρίων και διάκονος των αδελφών του για να μεταλαμπαδεύει στον κόσμο «Φως Χριστού» και όχι σκότος, που τείνει να κυριαρχήσει όπου ο άνθρωπος ταλανίζεται μέσα στην ιδιοτέλεια και τον εγωισμό²⁶.

Ο γονιός καλείται να είναι πραγματικά γονιός και όχι π.χ. να λαμβάνει το ρόλο του φίλου και να αντικαθιστά τους φίλους του παιδιού του. Ο γονιός χαίρεται όταν το παιδί του τον ξεπεράσει στην αρετή και το ήθος²⁷. Ο διδάσκαλος να είναι όντως διδάσκαλος, με αγάπη και ζήλο για το πολύτιμο έργο που έχει να επιτελέσει. Να μη δειλιά απέναντι στις έξωθεν επιδράσεις από όπου κι αν προέρχονται. Θα πρέπει ο διδάσκαλος και να θέλει αλλά και να νιώθει την αναγνώριση για το έργο που επιτελεί, καθώς επίσης να αισθάνεται την υποστήριξη των γονέων και όλων των παραγόντων που έχουν ευθύνη στο έργο της παιδείας και της εκπαίδευσης. Ο διδάσκαλος είναι υπερήφανος όταν οι μαθητές του τον ξεπερνούν στη γνώση και το χαρακτήρα.

Π. χ. πώς θα επιτελέσει ο δάσκαλος το έργο του, όταν πρώτο μέλημα πολλών γονέων δεν είναι η πρόοδος του μαθητή, αλλά η εξασφάλιση με κάθε μέσο της δήθεν ψηλής βαθμολογίας;

Ο καθένας στο πόστο και στο ρόλο του ας δώσει τον καλύτερο του εαυτό, με διακαή πόθο την εφαρμογή του θελήματος του Θεού. Ο λειτουργός της Εκκλησίας καλείται να λαμβάνει μέρος σε όλες τις εκδηλώσεις που αναδεικνύουν τον άνθρωπο και τον πολιτισμό, όπου καλείται σε γεγονότα ευχάριστα ή δυσάρεστα των ανθρώπων, η παρουσία του να θεωρείται αναγκαία και χρήσιμη για την ωφέλεια του κάθε ανθρώπου και του κοινωνικού συνόλου.

Αυτή είναι και η διακριτική συμβολή της Εκκλησίας στην ευαισθητοποίηση των παραγόντων διαχείρισης των προβλημάτων των νέων ανθρώπων. Πρακτικά

²⁴ Εφεσίους 6, 12.

²⁵ Σύμφωνα με τον Μ. Βασίλειο, η ταπεινοφροσύνη είναι θησαυροφυλάκιο αρετών (Προβλ. Ασκητικά Διατάξεις: PG 31, 1377C-D).

²⁶ Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος προτρέπει τους λειτουργούς της Εκκλησίας: «Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα καθάραι' σοφισθῆναι, καὶ οὕτω σοφίσαι' γενέσθαι φῶς, καὶ φωτίσαι' ἐγγίσει Θεῷ, καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους' ἁγιασθῆναι, καὶ ἁγιάσαι...» (PG 480, 25).

²⁷ Προβλ. Μεγάλου Βασιλείου, Ἠθικά: PG 31,857AC.

γίνονται πάρα πολλά δρώμενα στο χώρο της Εκκλησίας για χάριν των νέων σε όλα τα επίπεδα. Πολλά από αυτά βλέπουν το φως της δημοσιότητας κι άλλα καθόλου. Άλλωστε εκ της φύσεως της η Εκκλησία έχει μια «δυσκινησία» να δημοσιοποιεί το έργο της.

Ένεκα της ενασχόλησής μου με την επίσημη ιστοσελίδα της Εκκλησίας, παρακολουθώ πολύ τακτικά τον τρόπο με τον οποίο προβάλλεται από τα ΜΜΕ επιλεκτικά το επιτελούμενο έργο της Εκκλησίας, το οποίο πλειστάκις γίνεται αντικείμενο χλευασμού. Επιπρόσθετα, δεν προβάλλεται η θετική πλευρά και η προσφορά της Εκκλησίας στην πραγματική της διάσταση. Με τον τρόπο αυτό μεταδίδονται λανθασμένα μηνύματα, ιδιαίτερα προς τους νέους, οι οποίοι είναι και ευάλωτοι στα ποικίλα μηνύματα της κοινωνίας, την ίδια ώρα που ετοιμάζονται να ξανοίξουν τα φτερά τους στην πολυπολιτισμική κοινωνία μας. Σε τελευταία ανάλυση δεν αδικείται η Εκκλησία, γιατί είναι Θεανθρώπινος οργανισμός. Αδικούνται όμως οι έφηβοί μας, οι οποίοι βρίσκονται στην ευαίσθητη ηλικία της διαμόρφωσης χαρακτήρα και ολοκλήρωσης της προσωπικότητάς τους. Με τον άδικο αυτό τρόπο παρεμποδίζονται να αξιοποιήσουν τα σωστά μηνύματα, είτε αυτά είναι από το χώρο της Εκκλησίας είτε του πολιτισμού μας μέσα στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία μας.

Κύριοι σύνεδροι,

Χρειάζεται κατανόηση των νέων ανθρώπων και της εποχής που έλαχε να ζήσουν, αγάπη στον άνθρωπο και αντίσταση σε όλα τα επίπεδα για να βρούμε το δρόμο που οδηγεί στη χαρά, την αρμονία, τη δημιουργικότητα και την ειρήνη. Και να ζούμε όπως ο Θεός μας θέλει ευτυχισμένους με αυτά που έχουμε. Διότι «πολλά είναι τα λίγα, αν περνάς καλά» κι ακόμη είναι «μακάριος ο ολιγαρκής» άνθρωπος²⁸.

Καλούμαστε όλοι, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ως μέλη της δικής μας Εκκλησίας και της δικής μας πατρίδας, να συμβάλουμε στην ευαισθητοποίηση των γονέων και των διδασκάλων σε αυτό το έργο της αγωγής των νέων. Οι νέοι αναμένουν εμείς να κάνουμε το βήμα με αγάπη, σεβασμό και πολλή κατανόηση.

Ας το επιχειρήσουμε με αντίσταση σε κάθε αντίθετη κατάσταση, χάριν των νέων και δια το μέλλον της πατρίδας μας.

²⁸ Σύμφωνα με τον Γρηγόριο Θεολόγο, «θαυμαστόν ή έγκράτεια καί ολιγάρκια»: PG 36,576A.